

§ 285

KS/2023:368

Yttrande - En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen antar yttrandet som sitt eget och översänder det till Justitiedepartementet.

Sammanfattning av ärendet

I november 2021 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga som begår brott innan de fyllt 18 år. Idag kan personer under 18 år endast dömas till frihetsberövande påföljder om det finns synnerliga skäl och utredningen har inte haft i uppdrag att se över detta. Så även framöver ska barn endast dömas till frihetsberövande påföljder i undantagsfall och endast i sista hand och om ingen annan påföljd anses tillräcklig ingripande.

Idag döms minderåriga till slutna ungdomsvård som verkställs av Statens institutionsstyrelse (SiS) om de döms till en frihetsberövande påföljd. Utredningen föreslår att påföljden slutna ungdomsvård tas bort och att fängelse ska vara den frihetsberövande påföljd som gäller även för minderåriga. Påföljden ska verkställas av Kriminalvården vid särskilda ungdomsavdelningar där barn kan hållas åtskilda från vuxna intagna. Om det i det enskilda fallet finns synnerliga skäl kopplade till den enskildes personliga förhållanden kan påföljden verkställas av SiS vid ett särskilt ungdomshem.

Ärendets handlingar

- Kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-11-17
- [SOU 2023:44 - En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga](#)

Kommunstyrelsens överläggning

Under kommunstyrelsens överläggning yttrar sig Inger Fredriksson (C).

Beslutet skickas till:

Justitiedepartementet

Akten

Yttrande - En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar yttrandet som sitt eget och översänder det till Justitiedepartementet.

Sammanfattning av ärendet

I november 2021 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga som begår brott innan de fyllt 18 år. Idag kan personer under 18 år endast dömas till frihetsberövande påföljder om det finns synnerliga skäl och utredningen har inte haft i uppdrag att se över detta. Så även framöver ska barn endast dömas till frihetsberövande påföljder i undantagsfall och endast i sista hand och om ingen annan påföljd anses tillräcklig ingripande.

Idag döms minderåriga till sluten ungdomsvård som verkställs av Statens institutionsstyrelse (SiS) om de döms till en frihetsberövande påföljd. Utredningen föreslår att påföljden sluten ungdomsvård tas bort och att fängelse ska vara den frihetsberövande påföljd som gäller även för minderåriga. Påföljden ska verkställas av Kriminalvården vid särskilda ungdomsavdelningar där barn kan hållas åtskilda från vuxna intagna. Om det i det enskilda fallet finns synnerliga skäl kopplade till den enskildes personliga förhållanden kan påföljden verkställas av SiS vid ett särskilt ungdomshem.

Ärendets handlingar

- [SOU 2023:44 - En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga](#)

Yttrande

Katrineholms kommun vill börja med att lyfta att barn och unga har andra behov än vuxna och det finns inget stöd i forskning för att repressiva åtgärder för barn och unga har effekt. Precis som utredningen lyfter så har de inte uppnått full kognitiv eller emotionell mognad, vilket ställer andra krav på hur den frihetsberövande påföljden organiseras och byggs upp, oavsett vem som ansvarar för att verkställa den. De barn och unga som idag döms till sluten ungdomsvård har ofta varit i kontakt med socialtjänsten tidigare och uppvisar ofta någon form av missbruksproblematik. De har ofta svårigheter i skolan och många har någon form av psykisk ohälsa. Det är därför av vikt att den myndighet som ansvarar för dessa ungdomar har en bra samverkan med hälso- och sjukvården samt att ungdomarna får tillgång till en fungerande skola och relevant sysselsättning.

Precis som utredningen lyfter begår allt fler unga allt grövre brott och de dras in i gängkriminalitet. Detta ställer såklart nya krav på hur vården av ungdomarna och de påföljder som ungdomarna döms till utformas. Det är viktigt att den instans som får ansvar för vården av dessa ungdomar har rätt kompetens och tillräckliga resurser för att minimera risken för återfall i brottslighet. Om ansvaret går över till kriminalvården behöver de få resurser och tid att bygga upp en verksamhet som kan möta både samhällets och de ungas behov. Det finns en risk att unga som hamnar i fängelse blir en rekryteringsbas för ytterligare kriminalitet, det är därför av stor vikt att minderåriga inte blandas med vuxna intagna. En överflytt av ansvaret till kriminalvården skulle innebära att personer som fyller 18 under pågående straff kan flyttas över till en avdelning med mer inriktning på sysselsättning och som är bättre anpassad att möta vuxna individer. Detta skulle kunna vara positivt för individer som döms till långa straff. Det är dock viktigt att det görs en individuell bedömning kring när och hur en överflytt till en "vuxenavdelning" sker.

Om de föreslagna förändringarna genomförs är Katrineholms kommun positiva till förslaget att en handläggare hos socialtjänsten och en koordinator hos verkställande myndigheten utses för att samverka kring den unge under strafftiden. Samtidigt föreslår utredningen att socialtjänstens handläggare bör vara delaktig vid frigivning vad gäller exempelvis sysselsättning, boende och eventuellt kvarstående behandlingsbehov. En god samverkan kommer att vara en förutsättning för att den unge kan komma ut i samhället på ett bra sätt efter avtjänat straff. Det ställer samtidigt krav på att kommunerna möter upp behoven i sitt arbete och planering.

Utredningen föreslår även att det ska vara möjligt att verkställa straffet på särskilda ungdomshem. Detta ska endast ske om det finns synnerliga skäl som till exempel att den unges mognadsgrad inte överensstämmer med ungdomens verkliga ålder eller att den unge har en fysisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Om beslutet blir att ansvaret går över till kriminalvården är Katrineholms kommun positiva till att det finns en möjlighet att ta hänsyn till den unges personliga förhållanden och behov många av de unga som begår brott har ett omfattande vårdbehov, det är därför viktigt att möjlighet till vård finns.

Katrineholms kommun vill även påpeka att det finns behov av att förstärka och utveckla SiS arbete för att kunna möta upp behoven hos de barn och unga som är i behov av placering där. Idag finns det en kö till placering på SiS. Det innebär att det finns ungdomar som är i behov av det stöd som bara SiS kan erbjuda, men som inte får det. Katrineholms kommun vill därför påpeka att det även behövs ett arbete med att utveckla SiS för att kunna möta upp mot de behov som kommunerna har oavsett om unga framöver döms till fängelse eller slutna ungdomsvård. Unga kommer enbart dömas till frihetsberövande påföljder i undantagsfall, det innebär att SiS även framöver kommer behöva vara rustade för att klara av ungdomar med varierande problematik och som kan ha en kriminalitet med sig.

Katrineholms kommun vill även lyfta att utredningen borde ha haft med en bättre konsekvensanalys av hur förslagen påverkar kommunernas ekonomi och organisation. Det är av stor vikt att även kommunerna får ekonomisk kompensation och möjlighet att ställa om och anpassa sig ifall utredningens förslag går igenom.

Matilda Johansson
Utredare

Beslutet skickas till:
Justitiedepartementet
Akten